
Fra: Knudsen, Kari Maisol <Kari.Knudsen2@bergen.kommune.no>
Sendt: tirsdag 20. juni 2017 15.27
Til: Postmottak JD
Kopi: Magne Markhus
Emne: VS: Høringsuttalelse konseptutredning sivilforsvaret
Vedlegg: 1068062629-1-201700174-35.pdf

Viser til mailkontakt med Jørgen Gullestad i Bergen kommune 6.6.2017 om utsettelse av høringsfrist til 21.06.17. Da tilgangen til å gi hørings svar på departementets hjemmesider ikke lenger ser ut til å være tilgjengelig, ber vi om at vår uttalelse kan mottas på mail.

Byrådet i Bergen vedtok Bergen kommunes høringsuttalelse i møte 15.06.17 slik det fremgår av vedlagte saksfremstilling.

Mvh

Kari Maisol Knudsen
Seksjon for samfunnssikkerhet og beredskap
Tlf. 55566052, mobil 40923727

BERGEN KOMMUNE
BYRÅDSLEDERS AVDELING

Høringsuttalelse - Konseptutredning Sivildforsvaret

KMK

ESARK-86-201700174-35

Hva saken gjelder:

Saken gjelder høring om sivilforsvarsstudiens anbefalinger om hvilket Sivildforsvar og sivile beskyttelsestiltak Norge skal ha i fremtiden.

Høringsfristen var i utgangspunktet 9.06.2017. Bergen kommune hadde ikke mottatt høringsnotatet fra direktoratet og fanget selv opp at kommunene var invitert til å avgi høringsuttalelse.

Direktoratet har derfor i epost av 6. juni innvilget Bergen kommune utsatt høringsfrist til 21. juni 2017.

På oppdrag fra Justis- og beredskapsdepartementet (JD) iverksatte Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) en sivilforsvarsstudie som gir anbefalinger om hvilket Sivildforsvar og sivile beskyttelsestiltak Norge skal ha i fremtiden. Konseptutredningen er gjennomført som et prosjekt i DSB. Rapporten ble overrakt justis- og beredskapsministeren 14. juli 2016.

I oppdragsbrev nr. 4/2016 til DSB står følgende: «Samfunnets sårbarhets- og beredskapsutfordringer er kontinuerlig i endring. Dette medfører endringer i Sivildforsvarets samfunnsoppdrag og et økende antall hendelser der Sivildforsvaret er i innsats. Nye og komplekse utfordringer de siste årene skyldes spesielt ekstremvær med påfølgende flom, skogbrann og andre uønskede hendelser. Endringer i den sikkerhetspolitiske situasjonen og nye utfordringer som følge av migrasjon er eksempler på situasjoner som har medført nye oppgaver for Sivildforsvaret.»

Prosjektgruppen ble gitt følgende mandat:

Prosjektgruppen skal:

Beskrive dagens sivilforsvar, samt status og utfordringer innenfor blant annet hovedområdene forsterkning, samvirke, sivil beskyttelse og internasjonal humanitær beredskap og bistand.

Beskrive og vurdere sentrale utviklingstrekk som vil ha betydning for fremtidens Sivildforsvar.

Se hen til offentlige utredninger, studier og vedtatte endringer som har konsekvenser for det fremtidige sivilforsvaret, herunder Nærpolitireformen og Brannstudien. Videre skal studien vektlegge forslag fra arbeidsgruppen som skal konkretisere samarbeidsbehovet mellom Heimevernet, Sivildforsvaret og Politireserven. Hva angår sivil beskyttelse, skal studien også se hen til utredningen fra FFI: Beskyttelse av samfunnet – Sivil-militær krisehåndtering og beredskap.

Synliggjøre hvordan teknologi kan utnyttes i fremtidens Sivildforsvar. Foreslått teknologiutnyttelse må være robust og ta høyde for digitale sårbarheter.

Legge frem minimum tre alternative forslag for hvordan Sivildforsvaret kan innrettes, organiseres og utrustes for å møte fremtidens behov for en sivil statlig forsterkningsressurs, samt hensiktsmessige tiltak for beskyttelse av sivilbefolkningen. Ett av alternativene skal være et 0-alternativ, som innebærer å videreføre dagens struktur. Analysene skal gjøres med et 20-års perspektiv.

Mandatet er gjengitt i sin helhet i kap. 3.1 i rapporten.

DSBs vurderinger

I rapporten fremholdes det at Sivilforsvarets kapasiteter og leveranser innenfor forsterkning, samvirke og internasjonal bistand er relevante og etterspurte. Det pekes på at Sivilforsvaret leverer gode forsterkninger under dagligdagse hendelser, men det er noe usikkerhet knyttet til Sivilforsvarets robusthet under større, komplekse hendelser av lengre varighet. Rapporten peker videre på at Sivilforsvarets materiellbeholdning er preget av stor slitasje og betydelige mangler. Det fremholdes også at øvingsnivået for de tjenestepliktige er for lavt til å vedlikeholde grunnleggende ferdigheter, og at dagens rekruttering og personellforvaltningsmodeller er lite effektiv. Studien gjennomgår fire ulike konsepter for et fremtidig sivilforsvar.

Det presiseres at rapporten er utarbeidet av DSB og at regjeringen ikke har tatt stilling til forslagene i rapporten. Det bes også om innspill på eventuelle andre mulige endringer av Sivilforsvaret enn de som skisseres av DSB.

Konseptalternativer:

Følgende konseptalternativer inneholder en kombinasjon av ulike tiltak, og har blitt drøftet underveis i utredningen:

- Dagens Sivilforsvar
- Nødvendig styrking
- Tilpasset fremtidens samfunnsbehov
- Spisset
- Sivilforsvarsførstegangstjeneste
- Avvikling av Sivilforsvaret
- Profesjonelt Sivilforsvar

Konseptene er vurdert etter følgende kriterier:

- Kapasiteter: Leverer etterspurte og relevante kapasiteter tilpasset de forventede hendelser og oppdrag.
- Struktur/Organisering: Har en hensiktsmessig struktur og organisering som løser alle forventede oppgaver.
- Ledelse og styring: Sivilforsvarets ledelse, ledelseskultur og styringslinjer er tilpasset behovene.
- Materiell: Sivilforsvarets materiellbeholdning og digitale verktøy tilfredsstillende operative og administrative behov.
- Gjennomføring av tjenesteplikt: Tjenesteplikten i Sivilforsvaret kan gjennomføres slik at den totale belastningen på den enkelte blir lav.
- Kompetanse, øving og opplæring: Ansatte og tjenestepliktige har kompetanse for kunne ivareta og håndtere de pålagte oppgavene med HMS ivaretatt.
- Økonomi/rammer: Oppdragsportefølje og organisering i balanse med forutsigbare økonomiske rammer.
- Lovhjemmel og retningslinjer: Tilfredsstillende alle internasjonale og nasjonale lover og avtaler.

Konseptalternativer:

Alternativ 0: Dagens Sivilforsvar

Konseptet tar utgangspunkt i videreføring av dagens Sivilforsvar. Konseptet besvarer ingen av funnene i GAP-analysen, og inneholder ingen endringer. Konseptet tar ikke høyde for noen anbefalte oppjusteringer i forhold til oppgaver, organisering, materiellforventning unntatt videre etablering av MFE i henhold til plan.

Alternativ 1: Nødvendig styrking

Konseptet tar utgangspunkt i nullalternativet og søker å tette gapene innenfor dagens oppdragsportefølje og tar høyde for alle anbefalte oppjusteringer i forhold til organisering, kompetanse, oppgaver, materiellforventning og etablering av de siste FIG og MFE som ligger i planen for nåværende styrkestruktur.

Alternativ 2: Tilpasset fremtidens samfunnsbehov

Konseptet tar utgangspunkt i en vesentlig endret utdanningsmodell for de tjenestepliktige, med tre måneders grunnopplæring/utdanning og tre måneders kasernert beredskap tilsvarende militær førstegangstjeneste. Dette gir personellet en betydelig høyere kompetanse, med mulighet for dekning av et større oppgavespekter, og økt utholdenhet og mobilitet.

Alternativ 3: Spisset

Konseptet vil rendyrke Sivilforsvarets forsterkningsrolle. Den generelle forsterkning som tilbys alle primæransvarlige etater opprettholdes, mens de mer etatsspesifikke forsterkningsoppgavene avvikles. Oppgavene tilknyttet radiac-målelagene (RAD) og de mobile rensenhetene (MRE) avvikles, men innfasing av de mobile forsterkningsenhetene (MFE) videreføres.

Utvalgets anbefalinger og begrunnelse:

PwC har gjennomført samfunnsøkonomisk analyse av de ulike konseptene som gir grunnlaget for anbefaling av konsept. I den samfunnsøkonomiske analysen vurderes alternativene ut ifra de samfunnsøkonomiske kostnadsvirkningene av de ulike tiltakene, de ikke -prissatte virkningene og usikkerhetsanalysen. Prosjektgruppen har konkludert med at alternativ 2, Tilpasset fremtidens samfunnsbehov, er det beste alternativet ut fra en helhetlig vurdering basert på beredskapsfaglige vektinger, interessentenes behovsinnmelding, samt at dette alternativet utløser flest positive ikke-prissatte virkninger i den samfunnsøkonomiske analysen. Disse virkningene veier tyngre enn de økte merkostnadene sammenlignet med alternativ 1, Nødvendig styrking og 3, Spisset. Samfunns målet som er lagt til grunn for analysen er at Sivilforsvaret skal være en tidsriktig ressurs med kapasiteter og evne til forsterkning av redningstjenesten, nødetatens og andre myndigheters arbeid ved store og komplekse hendelser som truer liv, helse, miljø og materielle verdier. Alternativ 2 vil være det alternativet som samlet bidrar til størst måloppnåelse.

Byrådsleder anbefaler at Bergen kommune avgir følgende merknader til høringsforslaget:

Bergen kommune imøteser behandlingen av konsekvensutredningen for Sivilforsvaret, og forventer en grundig behandling av saken som gjenspeiler dens viktighet. Sivilforsvaret er en sentral beredskapsaktør i Norge, som ivaretar viktige oppgaver og innehar nødvendige ressurser og kompetanse som ingen annen aktør besitter innenfor den sivile beredskapen. Særlig blir dette synliggjort ved større naturhendelser og ulykker, men vil også gjøre seg ytterligere gjeldende ved hendelser som innbefatter radiologisk, nukleært, biologisk og kjemisk materiale. Bergen kommune vil understreke viktigheten av å styrke Sivilforsvarets evne og særegenhet i den fremtidige beredskapen, og konkluderer i likhet med prosjektgruppen at «Alternativ 2: Tilpasset fremtidens samfunnsbehov» er alternativet som best beskriver fremtidige behov og løsninger for Sivilforsvarets organisasjon og beredskapsevne.

Bergen kommune vil videre legge vekt på fire elementer som er helt sentrale for at Sivilforsvaret skal kunne ivareta den oppgave som forventes av dem også i fremtiden. Disse er:

- **Statlig finansiering og drift:** Sivilforsvaret må i fremtiden finansieres og driftes av staten. Dagens ordning med delvis kommunal finansiering skaper unødvendige utfordringer og forskjeller i Sivilforsvarets beredskapsevne i ulike deler av landet.
- **Satsing på spesialistkompetansen:** Sivilforsvaret ivaretar spesialistkompetanse særlig innenfor operativ håndtering av radiologisk, nukleært, biologisk og kjemisk materiale og dens potensielle påvirkning på mennesker. Ingen annen sivil beredskapsaktør vil kunne ivareta denne kompetansen dersom den tas bort fra Sivilforsvaret, og det er et behov for at denne kompetansen styrkes, og ikke svekkes, i fremtidens risikobilde.

- **Styrking av materiellberedskapen:** Sivilforsvaret innehar ressursforsterkningsressurser innenfor transport, flomberedskap, energiforsyning, lyssetting og forpleining, som ingen annen beredskapsaktør kan mobilisere på så kort varsel som Sivilforsvaret. I tillegg har Sivilforsvaret kapasiteter som lokale brannvesen har behov for, særlig ved skogbranner. Disse kapasitetene må styrkes og stadig tilpasses samfunns-utviklingen og -behovet. Droneberedskap, styrket flomberedskap og tilgang på større beltegående kjøretøy for redning og transportberedskap vinterstid og i ulendt terreng, er et behov som Sivilforsvaret må utvide sin ressursbase med allerede på kort sikt.
- **Dimensjonering etter samfunnsoppdrag:** Konsekvensutredningen beskriver ulike mulige fremtidige organiseringer og dimensjoneringer av Sivilforsvaret. Bergen kommune vil understreke viktigheten av at Sivilforsvarets samfunnsoppdrag, ytelsesrammer og ytelseskrav identifiseres og defineres, før fremtidig organisering og dimensjonering besluttet og følges opp økonomisk.

I Sivilforsvarets fremtidige samfunnsoppdrag må storbyenes særegne utfordringer knyttet til evakuering og ivaretagelse av store befolkningsgrupper i krise- og krigssituasjoner særlig hensyntas, i tillegg til eksisterende oppgaver. Storbyutfordringer som vil gi særlige utfordringer med hensyn til ivaretagelse av store befolkningsgrupper kan være terrorhandlinger og store ulykkeshendelser med mange involverte og berørte, langvarig bortfall av samfunnskritisk infrastruktur som strøm, vann og avløp og kommunikasjon under utfordrende værforhold, store befolkningsforflytninger over landegrensene, omfattende epidemier, eller hendelser med påvirkning av radiologisk, nukleært, biologisk eller kjemisk materiale. Fremtidig risikobilde antyder at frekvensen av slike hendelser vil kunne øke, noe som understøttes av den senere tids samfunnsutvikling globalt. Ved å dimensjonere Sivilforsvarets bidrag til samfunnets beredskap for slike hendelser basert på storbyenes utfordringer og behov, vil Sivilforsvarets også effektivt kunne respondere på tilsvarende hendelser som berører mindre lokalsamfunn i hele landet.

På nasjonalt nivå er det en gjentakende utfordring at beredskapsaktører som politiet, brannvesenet, helsevesenet, Sivilforsvaret, Heimevernet og driftere av samfunnskritisk infrastruktur, ikke får identifisert og definert sine ytelsesrammer og ytelseskrav før dimensjoneringen av aktørenes beredskap besluttet. Dette medfører at aktørenes beredskapsevne gjennomgående synes å være basert på antakelser, enkelthendelser og eksisterende økonomiske rammer, og ikke på en kvalifisert analyse av hvilket behov for aktørenes kapasitet og kompetanse den nasjonale beredskapen må besitte for å kunne respondere med nødvendig effekt på fremtidig identifisert risikobilde. En slik tilfeldig beredskapsetablering må unngås i fremtiden.

Bergen kommune vil til sist foreslå å etablere et nasjonalt Sivilforsvarssenter for kapasitet og kompetanse innen håndtering av radiologisk, nukleært, biologisk og kjemisk materiale i Bergen. Dette vil være et effektivt tiltak for å kunne redusere mulige konsekvenser av hendelser med reaktordrevne fartøyer til Haakonsværn orlogsstasjon, ved Sellafeld-anlegget i England og ved de petroleumsrelaterte landanleggene langs vestlandskysten.

Med de effektive transportkapasitetene som finnes i Bergen både i luften, langs vei og bane, og på sjø, vil kapasitetene og kompetansen raskt kunne forflyttes til andre deler av landet hvor tilsvarende hendelser vil kunne inntreffe, men hvor risikoen ikke er like høy som i Bergens-regionen. Et slikt Sivilforsvarssenter vil kunne samlokaliseres med den eksisterende regionale mobile forsterkningsenheten som allerede er etablert i Bergen, og som uansett bør vurderes oppsatt med kasernerte mannskaper for effektivt å kunne håndtere en sannsynlig økt frekvens av hendelser knyttet til et enda våtere og vildere vestlandsvær i fremtiden som følge av klimaendringer.

Samtidig vil et slikt Sivilforsvarssenter lokalisert i Bergen kunne være en nødvendig styrking av det nasjonale utdanningstilbudet innen samfunnssikkerhet og beredskap nasjonalt, særlig siden senteret vil kunne dra nytte av nasjonalt ledende fagmiljøer innen samfunnssikkerhet og beredskap i kommunen og lokalt brannvesen, politiet, helsevesenet, forsvaret og utdannings- og forsknings-institusjonene.

Bergen kommune vil anmode om at Sivilforsvaret styrkes og ikke svekkes som en viktig og sentral nasjonal beredskapsaktør i fremtiden. Dette vil være tilpasset et nasjonalt risikobilde som viser en økt risiko for særlig naturrelaterte ulykkeshendelser i fremtiden. Sivilforsvaret disponerer kompetanse og ressurskapasitet som ingen annen sivil beredskapsaktør besitter, og som ingen annen beredskapsaktør vil kunne overta eller etablere på kort sikt. Ved ytterligere å styrke og tydeliggjøre Sivilforsvaret som den sivile nasjonale beredskapsaktør innen ressursstøtte og spesialfelt, vil den nasjonale beredskapevnen styrkes og uklarheter omkring hvilke nasjonale beredskapsaktører som skal være sivilsamfunnets primære støtteressurs endelig avklares.

Vedtakskompetanse:

I henhold til Byrådets fullmakter § 7, vedtatt av bystyret 21. september 2016 i sak 236/16 avgir byrådet selv høringsuttalelser på vegne av Bergen kommune. Høringsuttalelser i prinsipielle saker som samtidig innebærer politiske avveininger, skal avgis av bystyret.

Pga svært knapp høringsfrist avgis den av byrådet.

Byrådslederen innstiller til byrådet å fatte følgende vedtak:

1. Bergen kommune avgir høringsuttalelse til Konseptutredning Sivilforsvaret slik den fremkommer av byrådsleders anbefaling.
2. Melding om vedtak sendes bystyrets kontor.

Dato: 13. juni 2017

Dette dokumentet er godkjent elektronisk.

Harald Schjelderup
byrådsleder

Vedlegg:

Konseptutredning Sivilforsvaret, høringsnotat, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) 2016